

Riksdagens protokoll

2009/10:102

Tisdagen den 13 april

Kl. 13.00 – 14.52

Protokoll
2009/10:102

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 6 och 7 april.

2 § Aktuell debatt: Sjukförsäkringen

*Aktuell debatt:
Sjukförsäkringen*

Anf. 1 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Det är ingen nyhet att oppositionen är djupt kritisk till regeringens hårda regelförändringar i sjukförsäkringen och till hur de undergräver förtroendet för sjukförsäkringen. Kan man verkligen lita på att den finns där om olyckan skulle vara framme?

Men den här debatten handlar om de sjuka människor som helt tappats bort i systemet. Det är människor som vårdas på sjukhus, saknar verklighetsuppfattning eller riskerar att sjukdomen allvarligt försämrats vid en utförsäkring. Det är människor som statsrådet Husmark Pehrsson lovade att de om de var för sjuka för att gå till Arbetsförmedlingen vid tiden för utförsäkring skulle få vara kvar i sjukförsäkringen. Det är människor som även med den här regeringens rigida sjukskrivningsregler skulle kunna få förlängd sjukpenning. Men nu är de utförsäkrade. På grund av regeringens slarv och senfärdighet har de inte ens fått möjligheten att få sina ansökningar prövade i sak. De bara kastades rakt ut.

Inför den här debatten har jag varit i kontakt med väldigt många människor och kontaktats av väldigt många människor som är oroliga, undrar och vill ha svar. Var det så här det skulle bli?

Jag ser fram emot debatten, och jag ser fram emot att höra statsrådet redogöra för om det var så här det skulle bli.

(Applåder)

Anf. 2 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att ha den här viktiga debatten här i kammaren.

Sedan årsskiftet har jag gjort 28 resor runt om i landet för att lyssna, lära, samla intryck och möta människor som på olika sätt berörs av delarna i regeringens nya sjukförsäkring. Det är de berättelserna jag har med mig, och jag kommer säkert att få tillfälle att återkomma till dem under denna debatt och dessutom till de frågeställningar som har aktualiserats med anledning av denna debatt. Men låt mig först ge en bakgrund

till varför vi gjorde de här stora förändringarna som har föranlett diskussioner och debatter.

Fru talman! När Alliansen tillträdde vid valet 2006 förtidspensionerades 140 personer om dagen. Det kan låta som en siffra bland många, men ur min synvinkel är det ytterst ett symptom på ett bristfälligt försäkrings-system.

Hur kunde det bli så här? Var det verkligen så att vi som är ett av Europas friskaste folk behövde masspensioneras? Nej, så var det naturligtvis inte. Vad som däremot skedde var att brist på rehabilitering, brist på tidsgränser och avstämningar och brist på individanpassad stöd och mänskliga kontakter gjorde att människor många gånger väntade förgäves och tvingades in i långa sjukskrivningar.

Fru talman! Vad är då konsekvensen av en lång sjukskrivning? Jag har själv varit sjuksköterska och företagssköterska i över 30 år. Sjukvården vet ofta vad effekterna blir av en medicinering på till exempel två tabletter tre gånger dagligen, och man vet oftast också vad biverkningarna är. Men sjukskrivningens betydelse för tillfrisknandet är inte lika klarlagd. Fakta som finns visar att en lång sjukskrivning utan mål och mening inte alltid leder till bättre hälsa utan till mer isolering från arbetsgemenskapen – kort sagt till ett utanförskap utan att hälsoläget förbättras.

Så här kunde det naturligtvis inte få fortsätta. När jag tillträdde som socialförsäkringsminister fick jag en utredning på mitt bord. Den hade tillsatts av den förra, socialdemokratiska regeringen och leddes av den tidigare socialförsäkringsministern och socialdemokraten Anna Hedborg.

Utredningens analys sammanfattade det gamla systemet med långa sjukskrivningar med de dräpande orden ”nedstigning i ett svart hål av väntan” och att det var en parkeringsplats för sådant den inte var menad för.

Jag hade kunnat göra det lätt för mig, fru talman. Jag hade kunnat till-sätta ytterligare en utredning, och för varje debatt eller fråga som upp-kom hade jag kunnat skriva ett tilläggsdirektiv. Jag hade kunnat tillbringa de senaste fyra åren med att sitta med armarna i kors och bara låta det rulla på som tidigare. 140 personer om dagen förtidspensionerades och fördes bort från arbetsmarknaden in i ett svart hål av väntan. Men för mig och Alliansen var det självklart att det inte gick att bara sitta bredvid och titta på.

Människor som blivit tvångspensionerade önskade vägar tillbaka. Från alla de som var sjukskrivna fanns krav på oss politiker om rehabilitering och tidiga insatser. För dem som var allvarligt sjuka fanns ett stort behov av tid för att kunna bli friska, inte för att bli förtidspensionerade.

Fru talman! Vad är det då vi har velat åstadkomma? Jo, en trygg sjuk-försäkring, många vägar tillbaka till arbete och ett stärkt skydd för dem som är svårast sjuka.

Hur kan då jag mot bakgrund av all den debatt som har varit den senaste tiden stå här och säga det? Det är enkelt. Vi har skapat ett tryggt sjukförsäkringssystem där vi sätter den enskilda människan i centrum. Vi har skapat tidsgränser, inte för att pressa eller stressa den enskilde, utan för att ställa krav på alla aktörer runt den sjukskrivne. Som man sade till mig på rehabiliteringsföretaget Pro Aros i Västerås i onsdags: Att ställa krav är att bry sig.

Nu måste alla aktörer – arbetsgivare, myndigheter, politiker och hälso- och sjukvården – hela tiden vara delaktiga och ställa frågan: Vad kan vi göra för dig?

Insats och stöd utifrån vars och ens förmåga och behov måste ges. Att ha tidsgränser är att bry sig.

Vi har skapat många vägar tillbaka till arbetslivet. Utifrån vars och ens förmåga och förutsättningar sätts nu stöd in på Arbetsförmedlingen när man kommer till introduktionsprogrammet. Det handlar inte om jobbsökaraktivitet eller cv-skrivande. Tvärtom, det handlar om en stor palett av insatser som innebär allt från arbetsträning till rehabilitering.

Vi har också stärkt skyddet för de svårast sjuka. De personer som är så sjuka att de inte har någon arbetsförmåga ska naturligtvis inte ens behöva gå till Arbetsförmedlingen. Där ska tid och kraft ägnas åt att bli frisk.

Med detta sagt vill jag betona att jag inte kunde sitta och stillatigande se på när 140 personer om dagen masspensionerades. Det var ett kallt och hjärtlöst system. Vi har i stället skapat en sjukförsäkring som utgår från varje människas egna behov och förutsättningar.

Det är att bry sig, fru talman.
(Applåder)

Anf. 3 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Det är inte vad debatten handlar om. Det är sorgligt om statsrådet fick med sig fel manus, för den här debatten handlar om någonting annat. Det som statsrådet just sade har vi hört vid många tillfällen. Det är den vanliga högerretoriken om att det är bra att människor som fortfarande är sjuka och inte har arbetsförmåga tvingas lämna sjukförsäkringen, att utförsäkringar gör att människor blir friskare och att det är en jobblinje att ha en politik som tvingar deltidsanställda att säga upp sig för att ställa sig sist i kön på Arbetsförmedlingen när man passerar stelbenta tidsgränser. Den debatten har vi haft många gånger, men det är inte det debatten handlar om i dag.

Jag vill ta tillfället i akt, fru talman, och beskriva den situation som vi debatterar. Vid årsskiftet började utförsäkringarna som en del av en medveten moderat politik. Ungefär 15 000 personer tvingades ut ur sjukförsäkringen på årets första dag, inte för att de blivit friska utan för att de passerade en administrativ tidsgräns som regeringen har infört. Någon individuell bedömning av sin arbetsförmåga fick de inte. Den administrativa tidsgränsen i sjukförsäkringen, stupstocken, infördes i juli 2008, alltså ett och ett halvt år innan de första människorna skulle utförsäkras. Redan då visste regeringen att dess beslut skulle leda till att ungefär 50 000 skulle utförsäkras under 2010, men man valde att göra ingenting.

Bara några veckor innan de första 15 000 personerna skulle utförsäkras kom regeringen trots allt med någon form av besked. Man beslutade att införa en regel om att personer som vårdas på sjukhus eller får sjukvård i hemmet, som saknar verklighetsuppfattning och inte kan tillgoda göra sig information eller som riskerar att sjukdomen allvarligt förvärras av utförsäkring skulle få möjlighet till förlängd sjukpenning. Alla andra skulle fortsatt utförsäkras.

Trots att socialförsäkringsministern lovade dem som var för sjuka för att kunna gå till Arbetsförmedlingen att de skulle få vara kvar i sjukför-

Prot. 2009/10:102
13 april

*Aktuell debatt:
Sjukförsäkringen*

säkringen visar det sig nu att dessa människor inte ens fick sin ansökan om förlängd sjukpenning prövad. Och nu står socialförsäkringsministern åter i riksdagens talarstol och säger att de som är för sjuka för att kunna gå till Arbetsförmedlingen ska få vara kvar i sjukförsäkringen. De har ju inte ens fått möjlighet att få sin ansökan prövad, inte ens med de rigida regler som den nuvarande regeringen satt upp. De personer som med dessa regler trots allt skulle få vara kvar i sjukförsäkringen har inte fått vara kvar utan blivit utförsäkrade. Det fanns vid årsskiftet helt enkelt inte möjlighet att få ansökan prövad. Orsaken till det var att regeringen, trots att den haft gott om tid, väntade i det längsta med att förändra de regler som var nödvändiga.

Många människor drabbas hårt av utförsäkringar. Jag möter dagligen människor som berättar om den oro och de konsekvenser som det ger. När det gäller just detta fick jag brev från en kvinna som berättade om sin make som har en sjukdom som gör att han nästan inte kan resa sig ur sängen. När han reser sig ur sängen och ska koka kaffe är det den fysiska ansträngning han orkar med den dagen. Vid årsskiftet passerade han gränsen för utförsäkring. Han är utförsäkrad ur sjukförsäkringen. Han kan inte få aktivitetsstöd på Arbetsförmedlingen, för det klarar han inte av.

Denna kvinna skriver till mig: För att vi ska få någonting att leva på, förutom min lön, är det ekonomiskt bistånd på socialkontoret som vi kan söka – om vi säljer lägenheten och lyckas skaffa oss en hyresrätt, vilket betyder att ungarna måste byta skola. Brevet fortsätter: Om tre månader kan han komma tillbaka in i sjukförsäkringen. Ska vi då köpa tillbaka vår bostadsrätt? Ska ungarna byta skola igen? Och sedan frågar hon: Är det så här det ska vara? Var det så här det var tänkt?

Jag skulle vilja svara nej, för det är inte så jag tänker mig en trygg försäkring. Det är inte så jag tänker om en människa som blir sjuk, att man ska få hela sin ekonomi raserad, att man ska behöva lämna hus och hem, att ungarna ska tvingas byta skola, att behöva gå till socialkontoret och få hela familjeekonomin genomlyst. Det är inte så jag tänker, men jag vill föra frågan vidare till högermajoriteten i kammaren: Var det så det var tänkt?

Att människor på grund av regeringens senfärdighet inte ens fått sin ansökan prövad i sak är fullständigt orimligt, och det minsta regeringen nu kan göra är att be dessa människor om ursäkt.

(Applåder)

Anf. 4 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! För drygt ett år sedan hade vi en liknande debatt i kammaren. Då sade Veronica Palm och hennes rödgröna kamrater att 76 000 personer skulle utförsäkras, bli av med sin sjukpenning, sägas upp från sitt arbete och slängas ut på gatan. Vad har det faktiska utfallet av detta blivit, Veronica Palm? I dag skriver ni i Aftonbladet att det handlar om 50 000. Det är en oerhörd skillnad på dessa siffror. Dessutom säger ni att de ska sägas upp från sina arbeten. Demoskop har presenterat en undersökning där de frågat 2 300 företagare eller arbetsgivare. Fyra av tio svarar att de i dag tar ett större ansvar än tidigare för att få människor tillbaka till det jobb de har haft. De har alltså inte sagts upp från sina jobb generellt, som ni försöker få det till.

Slängs ut på gatan – precis så sade Veronica Palm i den tidigare debatten. I stället har de blivit omförsäkrade. De får en möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. De har möjlighet att få hjälp hos Arbetsförmedlingen. Det är just det som det handlar om: att varje person ska bli sedd. Jag ska tillstå, Veronica Palm, att jag är den första att beklaga om det är någon som har kommit i kläm, för det är inte syftet med denna försäkring. Syftet är att hjälpa varje individ personligen så att han eller hon får möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet efter en lång tids sjukdom.

I Aftonbladet skriver ni också att 70 procent av dem som nu omförsäkras är kvinnor. Då måste jag fråga: Varför hjälpte ni dem då inte på den tiden ni hade möjlighet? De som nu faller under strecket för att få möjlighet att komma till Arbetsförmedlingen är de som fått en möjlighet till att stå kvar i två och ett halvt år, för de hade varit sjukskrivna så länge innan vi fick möjlighet att komma till makten och göra någonting som var till nytta för dessa kvinnor, vilket vi också har gjort. Varför ni tillät denna ojämlikhet, att fler kvinnor än män var långtidssjukskrivna, är oerhört svårt att förstå.

Dessutom skriver ni, det står svart på vitt, att det är en stupstock. Vet ni vad en stupstock är? Det är när man hugger huvudet av folk. Jag blir verkligen upprörd när jag hör denna beskrivning av vad en människa som överförs från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen ska råka ut för. Och så säger man att det är vi som har oroat människor! Vem är det som stått i denna talarstol i över ett år och oroat människor med osanningar om vad som ska hända när de får möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden?

Jag läser vidare i det ni har skrivit i Aftonbladet i dag: ”Den som kan jobba ska självklart göra det.” Jag undrar hur ni från den rödgröna sidan tänker gå till väga. Vi från Alliansen och Centerpartiet har medverkat till att vi har fått en rehabilitering, en bättre företagshälsovård som kan hjälpa till, arbetsträning och möjligheter att vara tjänstledig från sitt arbete och pröva ett annat arbete. Vi har medverkat till att man omförsäkrats till Arbetsförmedlingen och fått en personlig kontakt med en människa. Vi har medverkat till nyfriskjobb. Det har aldrig funnits så stora lönebidragsmöjligheter som i dag. Det finns utbildningar som Arbetsförmedlingen kan stå till tjänst med.

Vad tänker ni göra från den rödgröna röran för att på något sätt få den som kan jobba och självklart ska göra det att få hjälp till det, om inte de åtgärder vi har vidtagit duger? Jag har varit i kontakt med många arbetsförmedlare och varit på många besök och träffat personer som säger så här – det är svårt att citera vad alla säger: Äntligen är det någon som lyssnar på mig! Jag får hjälp. Jag får stöd. Jag ses som en person.

Det är inte vad jag kallar att hugga huvudet av folk. Jag undrar vad ni från den rödgröna sidan säger till dem som har varit sjukskrivna länge, vilket ni har medverkat till, och nu får låg pension. Jag tycker att ni ska be dem om ursäkt, Veronica Palm.

(Applåder)

Anf. 5 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! I den här debatten tänker jag mycket på många människor jag har pratat med som har varit sjukskrivna eller förtidspension-

erade. Jag tänker på Erik i Skåne, som nu är 53 år gammal, och på hans förtidspensionering – eller sjukersättning, som det egentligen heter. År 2005 blev han sjukskriven på grund av utbrändhet. Han ville försöka komma tillbaka. Därför jobbade han deltid. Ingenting hände. Under tolv månader hörde han ingenting av Försäkringskassan. Han fick sin ersättning. Sedan hörde Försäkringskassan av sig och meddelade att han nu måste bestämma sig: antingen jobba heltid eller bli förtidspensionerad. Han vågade inte chansa och gå miste om sjukersättningen, utan valde att lämna arbetslivet, rädd för att få det ännu sämre och vara utan ersättning annars.

Detta skedde just vid den tiden när 140 människor om dagen förtidspensionerades utan att ha fått några rehabiliteringsinsatser. En forskarstudie i Lund kallade det här systemet för en ”försäkring för utsortering” som den dåvarande regeringen hade.

Socialdemokraterna säger ofta att de sänkte sjukfrånvaron under sina sista tre år vid makten. Men det var i verkligheten en cynisk politik, som byggde mer på att skapa bra statistik än på att hjälpa människor. Sjukfrånvaron och arbetslösheten minskade, men antalet människor i långtidssjukskrivning och förtidspensionering ökade katastrofalt.

Det är, fru talman, viktigt att tänka på hur det såg ut för några år sedan när vi diskuterar de nya reglerna. Det är mot bakgrund av de förhållandena som vi har ändrat reglerna.

Det nya är att Alliansen har satt upp tydliga tidsgränser för när arbetsförmågan ska prövas. Efter tre, sex och tolv månader sker prövning och avstämning av gjorda rehabiliteringsinsatser. Efter sammanlagt två och ett halvt års sjukskrivning erbjuds de som inte är för sjuka introduktion genom att man går igenom olika sätt att komma tillbaka till arbetslivet. Man går igenom olika arbeten som kan finnas. Man går igenom lönebidragsmöjligheter, anpassade arbeten och så vidare. Om ingen åtgärd som Arbetsförmedlingen erbjuder passar återstår möjligheten att gå tillbaka till sjukskrivningen.

Det finns – det glömmer man när man pratar om de omförsäkrade – många som deltar i den här introduktionens verksamhet bara några timmar i veckan och ändå får full aktivitetsersättning. Det är bra att människor får den chansen, för det är inte lätt att komma tillbaka till regelbundet arbete efter mer än två års sjukskrivning.

Sedan 2006 har sjukfrånvaron nästan halverats i Sverige. Det beror framför allt på att längden i sjukfrånvaron har minskat. Tidig rehabilitering, tidsgränser för uppföljning och bedömning och extra miljarder till sjukvården har gett en positiv effekt.

Fru talman! Inte nog med att den nuvarande oppositionen glömde och gömde människor i sjukfrånvaro eller förtidspension när de själva styrde Sverige, utan nu glömmer de bort alla dem som får stöd och hjälp och en andra chans tack vare Alliansens politik. Många arbetsförmedlare berättar att människor är glada över att någon äntligen frågar efter vad de vill ha hjälp och stöd med. Många säger att det är fantastiskt att efter två tre år i passivitet få någon som bryr sig om en och som försöker hitta på olika lösningar.

Enligt preliminära rapporter från Arbetsförmedlingen är det nu sju av tio långtidssjuka som verkar kunna hitta vägar tillbaka till arbetslivet eller någon form av arbetspraktik i stället för att gå tillbaka till sjukskriv-

ning. Då väljer oppositionen att beklaga att 30 procent inte lyckas nu heller utan lyckas lika dåligt som de gjorde på er tid. Men ni kan inte glädja er åt att ungefär 70 procent får den andra chans som de inte hade fått i det gamla systemet. På något sätt borde också oppositionen inse att det är bättre att fler nu får hjälp att komma tillbaka, även om inte alla lyckas.

I dag har Socialdemokraterna ställt en del frågor om oklarheter i övergången till det nya systemet. Jag tycker naturligtvis som alla andra här att det är självklart att alla människor ska ha rätt att göra en begäran om förlängd sjukpeng och få den prövad. Jag var själv med om att förtydliga reglerna och utöka möjligheterna till sjukskrivning i slutet av förra året när utskottet tog initiativ till lagändringar. Naturligtvis är det alltid mycket beklagligt om en människa på något sätt fått fel information eller har missförstått informationen.

Fru talman! Samtidigt måste vi komma ihåg att reformeringen av sjukförsäkringen var nödvändig för att inte fler människor skulle kastas ut från arbetslivet. År 2006 var det viktigt och bråttom att göra något radikalt för att stoppa utsorteringen av människor. Vid så stora reformer måste man vara ödmjuk och erkänna att fel kan begås. En del detaljer har fått rättas till. Men det hade inte varit bättre att vänta – tvärtom. Det hade varit oförlåtligt att inte göra något åt den katastrofala situationen 2006. (Applåder)

Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Vad är sanning? Denna bevingade fråga ställdes i ett land i Mellanöstern för ca 2 000 år sedan, och den är lika aktuell här och i dag. Faktum är att när jag som företrädare för Kristdemokraterna fick ansvar för socialförsäkringsfrågorna hösten 2006 befann sig nästan lika många personer i förtidspension som det fanns invånare i Halland multiplicerat med två, det vill säga drygt 550 000 personer. Till detta kommer ytterligare ca 100 000 personer i långtidssjukskrivning. Detta stämmer till eftertanke, när vi i dag diskuterar enskilda fall där det har skett misstag, där man inte fått information eller vad det kan vara. Jag tror att det är den synvinkeln man måste ha.

Efter ett drygt decennium av socialdemokratiskt styre, understött av de olika rödgröna stödpartierna, hade antalet sjukskrivna och förtidspensionerade ökat dramatiskt. Det vet vi om. År 2006 var det 770 000 personer som var resultatet av denna rödgröna försäkringspolitik som hade havererat och som lämnade människor ensamma utan stöd och hjälp att kunna komma tillbaka till arbetslivet. Det är dem vi nu ser komma ut ur de svarta hålen eller de märkliga parkeringsplatserna.

Detta är bakgrunden och väldigt viktigt att komma ihåg för att också beskriva nödvändigheten av de förändringar som vi tvingats göra för att hjälpa människor mot ett i många fall oundvikligt utanförskap med de gamla reglerna.

Den nya sjukförsäkringen har stärkt skyddet för dem med en allvarlig sjukdom. Så har det inte alltid varit. Vi kunde under den förra regeringstiden både läsa i tidningar och höra i debatterna här i riksdagen om personer som drabbats av svåra sjukdomar som exempelvis cancer som blev nekade sjukpenning. Jag beklagar även de ärendena.

Här är vi i Alliansen mycket tydliga. Cancersjuka med nedsatt arbetsförmåga kommer att få sjukpenning under sin sjukdom, och de kommer inte att provas mot hela arbetsmarknaden. Detta är nu för första gången tydligt i lagstiftningen.

Fru talman! Oppositionen tillstår ibland i debatterna sina tidigare misstag och att man nu har omprövat sin politik. Jag ställer mig då frågan: På vilket sätt har man omprövat den, och vad är alternativet till den nya sjukförsäkringen som sätter individen i centrum?

I en skissartad rapport skriver man på ett ställe att det inte ska finnas någon borte tidsgräns för sjukpenning, medan man på ett annat ställe slår fast: "Det betyder inte att människor lämnas kvar i sjukskrivning hur länge som helst."

På ett annat ställe skriver man vidare i rapporten: "Den frisör som drabbas av allergi kopplad till arbetet måste vara beredd att byta arbete om det i ett tidigt skede står klart att han eller hon inte kommer att kunna arbeta kvar i sitt yrke."

Det är ju detta ni har kritiserat regeringen för. Det är precis de självklara reglerna som vi har infört. Hur går detta ihop med att det inte finns någon borte tidsgräns och att man ska bestämma själv? Det finns anledning att tänka efter vad man skriver.

Kristdemokraterna och Alliansen värnar om de mest utsatta i samhället. Rätt till förtidspension på hel- eller deltid ges till dem som har en permanent nedsatt arbetsförmåga, och så ska det vara. I det rödgröna sjukförsäkringsalternativet ska förtidspension endast kunna ges på heltid för dem som är 58 år eller äldre.

Att oppositionen i sin skiss glömt bort de många yngre som har en permanent helt nedsatt arbetsförmåga är uppenbart. När detta blev känt kom en hel del olika korrigeringar från den rödgröna kartellen. Det handlade om allt från ett återinförande av den tidigare förtidspensionen, som redan havererat, till ett förtida pensionssystem som påverkar pensionsöverenskommelsen.

Hur ska ni ha det? För det svenska folkets skull tror jag det är bra om ni i oppositionen kan vara konkreta och lämnar utredningar och skisser bakom er. Oppositionen återkommer hela tiden med förtydliganden och korrigeringar, så vi vet inte vad som är alternativet.

Ni säger att ni är enade. Då kommer den naturliga frågan: Vad är ni enade i? Det enda ni är enade i är att ni är emot allt som regeringen hittar på.

Vad innebar det i realiteten? Det var att man gömde undan människor, ibland mot deras vilja, i förtidspension. Som mest blev det 140 personer om dagen, många av dem i onödan och till och med mot deras vilja, som hamnade i detta. Det var under den tiden ni var stolta men inte nöjda.

Den nya sjukförsäkringen innehåller även en rehabiliteringskedja som består av en mängd olika insatser för dem som vill och kan komma tillbaka i arbete. Den gömmer inte och glömmar inte bort människor. Den syftar till att ta till vara varje människas förmåga till egenförsörjning och delaktighet i byggandet av det svenska samhället.

(Applåder)

Fru talman! Det debatten handlar om är ett så uppenbart felhandlande av regeringen och ytterst ansvarigt statsråd att man nästan inte tror att det är sant, men det är det. Det kan tusentals drabbade vittna om.

Regeringen har i sin iver att förstöra sjukförsäkringen rusat i blindo och inte haft någon koll på hur verkligheten ser ut. När man hör regeringsföreträdare berätta om de människor de möter är det en väldigt anorlunda verklighet än de människor jag möter. Jag förstår egentligen inte var ni hittar era människor någonstans.

Förstår ni på högersidan inte hur detta drabbar sjuka? Tror ni att människor blir friska om ni bara piskar lite mer? Trodde ni på allvar att människor skulle bli friska bara för att ni bestämt att deras sjukdagar tagit slut?

I verkligheten är 40 procent av dem som ni med era inhumana regler förvägrat att vara sjuka faktiskt sjuka. Det är människor som borde ha fått vara kvar hos Försäkringskassan och där fått individuellt stöd och rehabilitering för att komma tillbaka till ett friskare liv men som i stället tvingas stå i arbetslöshetskön.

Människor som av olika anledningar har svårt att konkurrera om de lediga jobben måste ges en ärlig chans. Det räcker inte med att flytta dem från det ena systemet till det andra. En rehabilitering värd namnet och en kompetensutveckling kräver både tid och pengar. Men i stället för att fokusera på arbetsmarknadens behov och individens förmåga har regeringen valt att sätta ökad press på individen.

När vi på den rödgröna sidan i tidigare debatter ställt frågan vad som skulle hända de människor som var för sjuka för att klara av överflyttningen från sjukförsäkringen till Arbetsförmedlingen fick vi till svar att de alltid kunde söka förlängd sjukpenning. Trots att Cristina Husmark Pehrsson lovade att de som var för sjuka för att gå till Arbetsförmedlingen skulle få vara kvar i sjukförsäkringen visar det sig nu att människor inte ens har fått sina ansökningar om förlängd sjukpenning prövade i sak.

När detta uppdagades kring jul funderade jag lite grann. Är det så att möjligheten till förlängd sjukpenning är ungefär som för kamelen att komma igenom nålsögat? Regeringen och Cristina Husmark Pehrsson tyckte inte att det hade någon större betydelse om de hann få sin sak prövad, eftersom de ändå inte skulle få förlängd sjukpenning.

Fru talman! Jag vet inte vad jag ska kalla hela den här hanteringen: oansvarigt, klantigt, rättsosäkert eller inkompetent. Det finns många olika passande ord för hur man kan beskriva regeringens misslyckande i den här frågan. Det minsta man kan begära – vilket vi gör i dag i Aftonbladet – är att statsrådet och regeringen ber de drabbade om ursäkt.

När vi stod här i kammaren strax innan jul och debatterade de kompletteringar som regeringen då ville införa när verkligheten knackade på dörren ställde jag frågan när det var dags för nästa komplettering. När skulle nästa misstag upptäckas? Jag fick då inget svar. I dag ser vi återigen bevis på att högerregeringen inte har vare sig förmåga eller vilja att upprätthålla en trygg och rättssäker socialförsäkring.

När det beslutades att vi skulle genomföra den aktuella debatten funderade jag på hur majoriteten skulle argumentera och hur ni skulle försöka förklara misslyckandet. Skulle ni som vanligt försöka fransäga er ert ansvar? Nu har jag lyssnat på er. Ni försöker som alltid på något sätt

komma undan. Ni talar om den förra regeringen. Ni använder fel siffror när det handlar om sjukpensionärer och så vidare. Ni tar inte ert ansvar. Det är som att ni finns i en helt annan verklighet än vi och de sjuka gör.

Vi har inga replikmöjligheter i den här debatten. Jag skulle ändå vilja fråga er något som jag tror att Veronica Palm också sade. Var det så här ni tänkte att det skulle bli då ni genomförde rehabiliteringskedjan?

Kring jul när människor var oroliga för sin ekonomi sade arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin att de allra flesta skulle få höjd ersättning när de blev utförsäkrade. Nu vet vi att hälften av dem fick sänkt ersättning. Jag tycker också det vore lämpligt om arbetsmarknadsministern bad de lurade sjuka om ursäkt.

Som tur är upptäcker allt fler att regeringen inte klarar av sitt uppdrag. Allt fler förstår att det behövs en ny regering och en politik som tar de sjuka på allvar, där man ser att det finns och måste få finnas individuella behov och lösningar. Allt fler förstår att ingen blir friskare av att vara fattig, tvärtom.

Jag håller med forskaren Björn Jonsson som i sin bok *Kampen om sjukfrånvaron* konstaterar att regeringens försäkringsreform är ett stort experiment. I sin iver att förstöra sjukförsäkringen utsätter regeringen sjuka för ett gigantiskt systemskifteexperiment.

När Cristina Husmark Pehrsson beskriver det här experimentet använder hon väldigt många fina ord som inte har något med verkligheten att göra. Jag skrev upp några.

Ett individanpassat stöd, säger ministern. Verkligheten är att inga individuella hänsyn får tas.

Trygg försäkring, säger ministern. Verkligheten är att människor utförsäkras från sjukförsäkringen och tvingas söka socialbidrag.

Få tid att bli frisk. Verkligheten är att den som har nått den bortre gränsen, även kallad stupstocken, inte får vara sjuk längre.

Stärk skyddet för de svagaste. Verkligheten är att människor tvingas uppsöka kyrkor och andra organisationer för att få mat till sina barn.

Det är den verklighet som ni har åstadkommit.
(Applåder)

Anf. 8 GUNVOR GERICSON (mp):

Fru talman! I dag debatterar vi sjukförsäkringen och dem som inte fick sin sak prövad. Frustration är vad många har upplevt de senaste månaderna.

Som vi har hört är det ungefär 15 000 som har tvingats ut ur sjukförsäkringen bara sedan årsskiftet. Hade det berott på att de hade blivit friska hade det naturligtvis varit fantastiskt. Men de här personerna har inte blivit friska. De passerade en administrativ tidsgräns som regeringen hade infört och blev utförsäkrade ur sjukförsäkringen. Och någon individuell prövning av deras arbetsförmåga gjordes inte.

Det är alldeles riktigt att sedan juli 2008 gäller helt nya regler i sjukförsäkringen. Och vi har hört socialförsäkringsministern berätta om motivet till att de ändrade reglerna. Men ministern glömde att berätta att under den borgerliga regeringen är det i genomsnitt 133 personer som överförs till sjukpension. Alltså är det fortfarande många som utförsäkrats in i en sjukpension även under er tid, kan man säga.

Tidsgränserna med stupstock, när man kastas ut ur försäkringen, innebär att man passerar ett sista datum. Det var faktiskt det som infördes. I juni för två år sedan när vi i den här kammaren debatterade inför beslutet om de nya reglerna sade regeringen: Vi kommer att återkomma med förslag i god tid innan tidsgränserna slår till. Men det dröjde ända till december 2009 innan beslut fattades. Då backade regeringen lite grann och införde undantagsregler. Man skulle kunna få sjukpenning även fortsättningsvis. Enligt regeringen skulle det handla om ett fåtal personer som inte skulle klara av att delta i någon aktivitet hos Arbetsförmedlingen. Den förlängda sjukpenningen för de flesta av de här personerna skulle kunna beviljas efter ansökan.

Ja, just det, efter ansökan. Hur var det möjligt att göra den där ansökan? I praktiken blev det väldigt svårt, eftersom det var så kort tid mellan beslut och genomförande. Många fick inte ens chans att söka. Det är det som den här debatten handlar om och som jag uppfattade att vi egentligen inte fick något svar på i första rundan. Folkpartiet sade visserligen att det var beklagligt att några inte fick sin sak prövad, men ni andra berörde det inte ens.

Regeringen vill nog väl, men det blev så fel. Ni ville visa handlingskraft och tyckte inte att utredning och grundligt analyserande av förslag var så viktigt. Det var viktigare att det gick fort. Men tyvärr blev det fel.

Inte nog med att rehabilitering och väg tillbaka inte har fungerat. Löften om högre ersättning har inte heller infriats. Uppgifter för januari visar att 3 200 personer fick högre eller samma summa som vid tidigare utbetalning från sjukförsäkringen, men 8 300 personer fick mindre ersättning. Det är människor som döljer sig bakom de här siffrorna, människor som ska betala hyran varje månad, människor som ska köpa mat, människor som också har barn som vill kunna leka som andra barn.

I mitten av mars hade jag en interpellationsdebatt med Sven Otto Littorin om just den här frågan, och ministern fortsatte att hävda att merparten kommer att få mer pengar än tidigare, att det kommer att lösa sig.

Det här är ett exempel på hur regeringens politik slår hårt mot människor. Ett annat exempel är en person som tog kontakt med mig som hade fått tidsbegränsad sjukersättning på garantinivå, alltså 8 500 kronor per månad, och bostadstillägg. Nu mister han båda de här ersättningarna. Han kommer i stället att bara få den lägsta ersättningen på 3 500 kronor efter skatt, en minskning med 7 000 kronor per månad efter skatt.

Det finns faktiskt människor som upplever de nya reglerna som en stupstock, Solveig Zander.

Be om ursäkt, socialförsäkringsministern, till dem som inte ens fick sin sak prövad! Be om ursäkt och försök i alla fall ge upprättelse till de människor som har hamnat i moment 22!

Miljöpartiet vill ha en modern och trygg sjukförsäkring. Vem som helst av oss kan bli sjuk eller arbetslös. Debatten om trygghetssystemen borde därför handla om oss alla, inte om de andra. Det behövs ett bättre skydd, ett modernare och mer relevant trygghetssystem för sjuka, arbetslösa, friska och arbetande. Det behövs en större trygghet inom arbetslivet. Oavsett om man har blivit arbetslös, är sjuk eller tillfälligt har för låg inkomst ska den enskilde veta vart man ska vända sig. Ingen ska behöva falla mellan stolarna på grund av olika regler.

Miljöpartiet vill att framtidens trygghetssystem ska vara enkelt, modernt, solidariskt och tryggt. Vi vill att människor ska kunna känna trygghet. Systemet behöver få tillbaka folks förtroende. Ingen som har behov av stöd ska behöva misstänkliggöras. Vi vill ha ett socialt trygghetssystem med en dörr in som finansieras gemensamt av alla, även av dem som inte tror sig kunna bli sjuka eller arbetslösa.

Människor som känner otrygghet och osäkerhet inför framtiden blir inte friska snabbare, snarare tvärtom. Vi rödgröna är eniga om att ändra sjukförsäkringssystemet. Vi vill skapa en modern och rättssäker sjukförsäkring.

(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Ingenstans i de anföranden som jag har hört från oppositionen sägs något om vad ni vill göra i stället. Ingenstans tar ni avstånd från det känsloladdade och det bristfälliga system som fanns i den gamla sjukförsäkringen. Ni tar inte ens när ni i dag skriver debattartiklar, och nu för folk som lyssnar och tittar, möjligheten att beskriva vad ni vill göra. I stället beskriver ni i tidigare debattartiklar en skiss som är luddig och som ni ska fortsätta utreda. Ni ska återgå till den gamla sjukförsäkringen. Ni skriver: "Vi är överens om att sjukförsäkringen på sikt skall omfatta fler än i dag." Det är en återställarpolitik till det gamla låt gå, gömma och glömma människor.

Ni vill alltså ha tillbaka ett system – så måste jag förstå det eftersom ni inte beskriver vad ni vill ha – som handlar om att förtidspensionera 140 personer om dagen det vill säga masspensionera människor. Det är en takt som skulle innebära att alla ledamöter i den här kammaren skulle sorteras bort på mindre än tre dagar. Möjligtvis skulle 1 procent komma tillbaka till arbetslivet. Riksrevisionen skriver: förtidspension utan återvändo.

Den gamla sjukförsäkringen var inte värdig. Det var inte att ta ansvar. Det var inte att se människors behov.

Jag måste också ställa mig frågan om det möjligtvis är så att ni är tacksamma mot oss i Alliansen för att vi har gjort de här förändringarna, så att ni inte behöver dra det här tunga lasset som vi har gjort och som det har inneburit. Även om det är det ni gömmer er bakom när vi inte ser vad ni vill ha och vad ni vill göra, vill jag be om lite vett och sans i den här debatten och diskussionen. Sprid inte oro till människor som redan är i en svår situation!

Jag kan läsa i en fråga från 2005/06 från Ulla Hoffmann till Socialdemokraternas Hans Karlsson att hon misstänker att cancersjuka tvingas söka arbete. Hans Karlsson svarar: Så är det inte. Det är inte intentionerna i regeringens politik.

Oavsett vilken regering som sitter är det ingen som vill tvinga svårt sjuka människor ut på arbetsmarknaden. Alla vill svårt sjuka människor väl, så en sådan låg debattnivå hoppas jag att ska få slippa höra hädanefter.

Den nya sjukförsäkringen är inte, som oppositionen försöker ge sken av, en ogenomtänkt och förhastad reform. Vi har tvärtom följt stora delar av Hedborgs utredning, Socialdemokraternas egen utredning, till exempel vad gäller tidsavstämningar.

Fru talman! Låt mig gå in på den fråga som den här debatten i dag handlar om. Den kan säkert upplevas som teknisk, men jag vill ändå ta upp den här. Det gäller ansökan om förlängd sjukpenning.

Veronica Palm har tagit upp en viktig fråga som handlar om att när människor gick över till Arbetsförmedlingen fick de inte sin ansökan om förlängd sjukpenning prövad i sak. Jag har stor förståelse för att människor kan ha upplevt det som svårt. Detta är en följd av att vissa personer skrev in sig på Arbetsförmedlingen medan de samtidigt ansökte om förlängd sjukpenning. När man omförsäkras till Arbetsförmedlingen kan man inte få förlängd sjukpenning prövad medan man deltar i ett introduktionsprogram. Det är något förenklat så att man inte kan få ersättning från två trygghetssystem samtidigt.

Men det här har lösts mellan myndigheterna. De rapporter jag fått in från Försäkringskassan visar att det här fungerande samspelet och samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan nu finns så att ansökan ändå kan beviljas medan man befinner sig i Arbetsförmedlingens introduktion. Så är det nu.

(Applåder)

Anf. 10 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Jag har fått lära mig att det tillhör god ton att svara på frågor som någon ställer till en. Vi har ställt frågor. Statsrådet ägnade 36 sekunder i slutet på sitt andra anförande till att svara på de här frågorna. Det var i och för sig inte ett svar på den fråga jag ställde. Jag frågade inte hur det är meningen att systemet ska fungera. Jag frågade vad som händer med de människor som på grund av regeringens saktfärdighet inte fick möjlighet att söka förlängd sjukpenning när de utförsäkrades ur sjukförsäkringen vid årsskiftet. Det frågade jag om. De människorna är utförsäkrade och borta ur sjukförsäkringen. Man kan inte förlänga den när den inte finns. Jag vet att systemet inte är menat att fungera så, men på grund av regeringens saktfärdighet blev det resultatet för många människor. Det kanske inte är mitt jobb att ge goda råd till socialförsäkringsministern, men jag undrar om det inte vore på sin plats att be de här människorna om ursäkt. Det är det minsta man kan göra när man har åsamkat den här skadan.

Jag tycker som sagt att det tillhör god ton att svara på frågor. Jag har fått frågor om vad De rödgröna tänker göra med sjukförsäkringen. Även om debatten inte handlar om det, och talmannen har godkänt att många andra har fått ställa frågor, tar jag mig tid att svara.

Det finns ett tydligt alternativ till den orättfärdiga, osmarta och ogenomtänkta sjukförsäkring som den moderatledda regeringen har genomfört. Det handlar inte om någon återgång till det som fanns tidigare. Jag är den första att erkänna att det fanns brister då. Vi socialdemokrater har omprövat vår politik och tydligt slagit fast att vi vill att de två grundpelarna rätten till stöd tillbaka till arbete och rätten till en trygg inkomstförsäkring ska bygga en ny sjukförsäkring.

Sedan den 16 januari finns det också en rödgrön överenskommelse om en modern sjukförsäkring som omfattar alla utan borte tidsgräns. Den ger ersättning efter inkomstbortfall utan nedtrappning av ersättningen för den som har otur att bli sjuk och inte kan arbeta. Den som är sjuk ska kunna koncentrera sig på att bli frisk och inte behöva oroa sig för sin

försörjning. Man ska inte behöva oroa sig för om man kan betala lånen på huset eller om ungarna måste sluta med sina fritidsaktiviteter.

Vi vill också ha en sjukförsäkring där rätten till arbete återupprättas. Det är inte rimligt att den som är sjuk tvingas säga upp sig, vilket sker i dag. Man har ingen lagstadgad rätt att söka tjänstledigt på grund av sjukdom. Man kan tvingas säga upp sig eller avstå från att arbeta deltid bara för att man passerar en stelbent administrativ tidsgräns. Alla ska ha rätt till vård, stöd och rehabilitering under den tid det tar för att man ska kunna komma tillbaka till arbete. Den som inte kan arbeta på heltid eller som inte kan ha ett arbete på ordinarie arbetsmarknad ska också ha rätt att bidra utifrån sina förutsättningar.

Den stora skillnaden mellan det rödgröna förslaget och regeringens hårda regler är att vi ger den sjuke en individuell bedömning, prövning och plan som leder till aktivitet och återgång till arbete utan att vi rycker undan försörjningen. Vi tror inte att stelbenta tidsgränser och utförsäkring gör att människor blir friskare. Man blir inte friskare av att bli fattigare.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Eva-Lena Jansson, Kurt Kvarnström, Marie Nordén, Jasenko Omanovic, Magdalena Streijffert och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag är ledsen, och det sade jag tidigare också, för alla de personer som har hamnat i kläm och som det har blivit fel för. Det ska naturligtvis rättas till. I sitt anförande sade ministern med all önskvärd tydlighet att har det blivit fel ska det rättas till.

Personer som har blivit omförsäkrade har överförs från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. De har fått möjlighet till individuell prövning för återgång till arbete, och Veronica Palm sade alldeles nyss att deras sjukförsäkring skulle innebära en personlig, individuell prövning för återgång i arbete. Ni har sagt att 30 procent av dem som har omförsäkrats till Arbetsförmedlingen ska tillbaka till Försäkringskassan därför att det har blivit fel. Det måste innebära att 70 procent har varit fel sjuskrivna tidigare. Det måste innebära att 70 procent tidigare inte har fått möjlighet att få en individuell prövning för att återgå till ett arbete.

Att jag betonar detta med individuell prövning, som man säger att det råder brist på i dag, beror på att det står i utskottsbetänkandet att man ska bedöma om den försäkrade har förmåga att klara ett vanligt arbete. "Den försäkrade" är en person. Det står på flera ställen att "den försäkrade" kan försörja sig genom förvärvsarbete. "Den försäkrade" är en person. Det betyder en individuell prövning.

Som av en händelse har jag tagit med mig betänkandet hit i dag. Jag hade en föraning om att det skulle komma fler saker som innebär att man förvanskar sanningen, och jag tycker inte att man ska förvanska sanningen. Det gör att man oroar personer. Jag hävdar med bestämdhet att vänsterkartellen har gjort det tillräckligt nu.

LiseLotte Olsson sade att vår sjukförsäkringsreform innebär att människor står i arbetslöshetskön när de blir omförsäkrade från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Man står inte i arbetslöshetskön. Man har tre månaders introduktion. Nu läser jag innantill: Deltagare i introduktionsprogrammet ska erbjudas en koncentrerad utredning och kartläggning av individens behov av stöd för återgång till arbete.

Det betyder inte, fru talman, att man står i någon arbetslöshetskö.

Varför förvanskar man sanningen? Man oroar sköra människor så att de räds inför någonting som betyder: Äntligen får jag hjälp och stöd, som jag skulle ha fått så många år tidigare! Jag beklagar, fru talman, att man förvanskar verkligheten.

(Applåder)

Anf. 12 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Före valet 2006 hade vi i Sverige en stor och aktiv diskussion om den tråkiga situationen med de långa sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna. Då diskuterade nästan alla behovet av tydligare tidsgränser i försäkringssystemet. Regeringens egen utredare föreslog i en stor utredning tydligare tidsgränser i sjukförsäkringen. LO lämnade en rapport där man talade om problemen med att det saknades tydliga avstämningpunkter i sjukförsäkringen. Nästan alla inklusive Socialdemokraterna menade att utvecklingen måste brytas så att fler människor skulle komma tillbaka i ett aktivt liv.

Men efter valet valde Socialdemokraterna och faktiskt hela oppositionen att glömma bort att de själva med sin politik skapat Europas högsta sjukskrivningstal och största antal förtidspensionerade. Det blev väl för politiskt jobbigt att erkänna det. I stället har man nu sedan valförlusten satsat på att skrämmas.

Oppositionen satsar hela tiden hårt på att skrämma människor med den nya sjukförsäkringen som vi i Alliansen har genomfört. Men samtidigt tiger de hela tiden om vad som faktiskt har blivit bättre, med bland annat den nya rehabiliteringsgarantin.

De har hela tiden skrämmts med felaktiga bilder, som har visat sig vara överdrivna. De skrämdes först med vad som skulle hända efter 90 dagar. Sedan skrämdes de med vad som skulle hända efter 180 dagar. Naturligtvis skrämdes de väldigt mycket med vad som skulle hända efter 360 dagar, och i höstas var det perioden efter två och ett halvt år när arbetsintroduktionen skulle införas.

Nu ser vi ett stort antal människor med långtidssjukskrivning som har kommit ut i arbetsintroduktionen. Den är just precis så individuellt utformad som man kan begära av ett försäkringssystem. Och det är rätt, tycker jag. Alla vet hur svårt det kan vara att komma tillbaka om man har varit borta från jobbet. Man får helt enkelt ett psykiskt motstånd mot att gå till jobbet och kanske till och med mot att träffa andra människor. Det får vi ha förståelse för. Det är inte människornas fel att de har tvingats vara borta från arbetsmarknaden så länge och saknat hjälp och rehabilitering.

Därför är det naturligtvis så viktigt med tidig rehabilitering, men också med en hänsynsfull introduktion för dem som ändå blivit långtidssjukskrivna. Den är, som sagt var, individuellt planerad – det tål att upprepas.

Jag har besökt flera arbetsförmedlingar, och de berättar om många människor som med full försäkringsersättning och aktivitetsersättning till att börja med bara ringer ett samtal och talar med en person på Arbetsförmedlingen några timmar i veckan och så småningom kanske går på ett möte, medan andra ännu mer aktivt kan vara med varje dag. Det är alltså mycket individuellt utformat.

Visst är det viktigt och självklart, fru talman, att människor ska ha rätt till sjukpenning när de är sjuka. Men de som har möjlighet ska naturligtvis försöka komma in på arbetsmarknaden och få hjälp och stöd med det.

Vi ser nu att sjukskrivningsdagarna har minskat kraftigt i Sverige. Och kom inte och påstå att det som helhet beror på att människor skräms tillbaka till jobbet! Tvärtom! Arbetsförmedlingen räknar med att sju av tio, eller 35 000 människor, i år kommer att hitta andra vägar till arbete, studier och arbetspraktik än att gå tillbaka till sjukskrivning.

Det har talats om ursäkter här. De 35 000 människor som förra året inte fick den här hjälpen skulle behöva en ursäkt från dem som envist försvarar det gamla, passiva systemet.

(Applåder)

Anf. 13 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Man ska tydligen be varandra om ursäkt. Då finns det möjlighet för oppositionen att i slutpläderingen be om ursäkt för det som har varit, när man stängde folk ute. Jag beklagar att det har varit så. Jag beklagar också att alliansregeringen inte kom till makten tidigare så att vi kunde genomföra de här nödvändiga reformerna. Men det kan jag inte göra mycket åt, för det bestämmer väljarna.

När socialförsäkringsutskottet förra tisdagen besökte Försäkringskassan presenterades en redogörelse från arbetet vid Försäkringskassan och prognoser för sjukskrivningar. Prognoserna visade entydigt på ett ökat hälsotal och ett rekordlitet antal sjukskrivningar.

Dessutom visades prognoser för antalet personer i omförsäkringen, alltså de personer som vi här diskuterar och som deltar i en utvärdering hos Arbetsförmedlingen. Enligt Försäkringskassan kommer endast 25 procent av dessa personer att återgå till sjukförsäkringen detta år. Övriga bedöms således kunna gå vidare mot någon form av sysselsättning. Det innebär alltså att minst 35 000 personer som har varit utanför möjligheten till sysselsättning i år kan få det.

Att oppositionen kan framställa det som negativt att dessa människor nu ges möjligheter utanför sjukförsäkringen måste anses som anmärkningsvärt.

Ett annat exempel som visar på positiva effekter av den nya rehabiliteringskedjan framkom vid ett besök hos Laholms företagshälsovård, som jag tillsammans med några utskottskolleger besökte för några veckor sedan. Där pekade man på det positiva med de nya reglerna och att arbetsgivare tack vare de nya reglerna nu tar större ansvar för sina anställda.

Detta är ännu ett talande exempel där oppositionen försöker måla upp fiktiva spökbilder av hur arbetsgivare nu kommer att strunta i sina anställda och kasta ut dem på gatan.

Det talas om senfärdighet i replikerna här. Jag har hört talas om folk som har varit sjukskrivna i fem, tio eller femton år. Det är nog inte senfärdighet som är problemet. Det är livstider vi pratar om.

Låt mig göra klart detta: Den som inte kan fullgöra introduktionsprogrammet äger rätt att söka sjukpenning igen. Återigen finns det skäl att påpeka att den som saknar arbetsförmåga och inte har rätt till sjukpenning har rätt till sjukersättning.

Efter att ha besökt fyra av sex arbetsförmedlingar i Halland är slutsatsen ganska enkel: Det är anmärkningsvärt att så många människor med så lång tid i sjukförsäkringen har arbetsförmåga. Att så många människor har lämnats utanför är inget annat och inget mindre än ett svek.

I Halmstad finns det exempel på några personer som efter mycket kort tid har kunnat gå direkt ut till en arbetsplats. Hur är detta möjligt?

Arbetsförmedlingen har kompetens för rehabilitering och arbetsinriktade åtgärder, som också ger resultat, vilket inte Försäkringskassan har.

Till LiseLotte Olsson har jag en fråga: När en person inte kan definieras inom känd hälso- och sjukvårdsvetenskap, ska denna person då ha sjukpenning? Ska varje individ själv bestämma om sin egen försäkring? Det är kontentan av er gemensamma rapport.

Samtidigt skriver ni i rapporten, som jag rekommenderar till läsning för dem som lyssnar: Möjligheten att återgå till arbete ska prövas fortlöpande. Ja, det är precis det vi gör i dag. Man försöker sila mellan hur man uttrycker sig och vad man verkligen tänker göra. Och då kommer frågan: Vem ska avgöra detta? Det finns bara en myndighet. Det blir likväl Försäkringskassan som kommer att avgöra om man har arbetsförmåga eller inte. Då är vi tillbaka på ruta ett i debatten.

Jag tror att det är viktigt, fru talman, att de som lyssnar på detta ser igenom de stora målerierna vi kan läsa om i Aftonbladet – där till och med jag har lyckats få en kommentar.
(Applåder)

Anf. 14 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Det kan tyckas som om den här debatten bara borde handla om de uppenbara fel som gjorde det omöjligt för dem som riskerade att utförsäkras att söka förlängd sjukpenning. Men det är en del i den så kallade rehabiliteringskedjan. Hela debatten har ju handlat om det, och jag tycker att det finns mer att prata om där. Det handlar om sådant som vi och många remissinstanser varnade för skulle hända.

Vi sade att era regler skulle göra att sjuka inte längre skulle få vara sjuka utan flyttas till Arbetsförmedlingen. Ni sade: Nej, är man bara tillräckligt sjuk får man vara kvar i försäkringen.

I dag har vi facit i hand. 40 procent var för sjuka men fick inte sin sak prövad utan tvingades till Arbetsförmedlingen. Nu har de tre månaderna i arbetslivsintroduktionen, som det heter, förlupit, och de sjuka måste söka en förnyad sjukskrivningsperiod.

Vi säger, och sade tidigare, att vi är oroliga för vad som händer de människor som hamnar i ett försäkringslöst tillstånd. Det är människor som är för sjuka för att jobba men som ändå inte vet om de får möjlighet till fortsatt sjukskrivning.

Nu vet vi att det handlar om 18 000 människor som just nu inte vet vad som väntar. Ska de få en förnyad sjukskrivningsperiod beviljad? Hur

länge får de vänta på ersättning när de återigen ska byta system? Vad ska de leva på om de inte får sin sjukskrivning beviljad? Vad händer då? Måste de göra sig av med allt av värde för att få socialbidrag?

Det är just det som det ansvariga statsrådet, Cristina Husmark Pehrsson, har hänvisat till i någon intervju tidigare, att dessa människor kan söka socialbidrag. Jag undrar om ministern står kvar vid det rådet. Och så undrar jag hur ni i den övriga högeralliansen har tänkt kring den här gruppen människor. Kommer ni återigen att göra en akututryckning för att försöka rädda ert ansikte? Vad händer när de här 18 000 människorna kanske inte kommer in i sjukförsäkringen längre?

I en tidigare interpellationsdebatt debatterade jag rehabkedjan ur ett jämställdhetsperspektiv. Ministern såg då inga problem utan menade nästan tvärtom att de nya reglerna skulle gynna kvinnor. Men nu kan vi se resultatet. Det har blivit väldigt tydligt att det är kvinnor som drabbas hårdast av de omänskliga sjukförsäkringsreglerna. Hur tycker Cristina Husmark Pehrsson att det stämmer med jämställdhetsmålen, att sjuka kvinnor tvingas bli beroende av en partner för att ha någonstans att bo och få mat för dagen?

Slutligen måste jag faktiskt bemöta Ulf Nilsson och Solveig Zander som påstår att det är vi i oppositionen som skrämmar folk, att det är vi som oroar och gör att folk mår dåligt. Sanningen är att det är regeringens inhumana regler, i regeringens politik, som skrämmar människor. De skrämmar människor som är sjuka och inte vet vad som ska hända och inte vet vad som ska gälla.

En stor majoritet av svenska folket vet inte vilka regler som gäller om man har oturen att bli sjuk. Det man vet är att man kanske riskerar att få säga upp sin bostad. Det finns en risk att man måste sälja det man äger. Man riskerar att hamna utanför, i ett verkligt utanförskap. Det är det man vet. Och vi pratar och berättar om verkligheten. Som jag har sagt tidigare önskar jag att ni från högersidan också fick träffa de här människorna och höra berättelserna om deras verklighet.

(Applåder)

Anf. 15 GUNVOR GERICSON (mp):

Fru talman! Om det var otydligt och inte hördes i första omgången säger jag: Lyssna nu! Jag svarade faktiskt på en del av frågorna, vilket socialförsäkringsministern inte tyckte sig höra.

Vi rödgröna är eniga om att ändra sjukförsäkringssystemet. Vi vill skapa en förutsägbart, modern och rättssäker sjukförsäkring där vi kommer att säkerställa att förändringar inte genomförs på samma slarviga sätt som den nuvarande regeringen har gjort. Det är dock uppenbart att sjukförsäkringen inte kan fortsätta att se ut som den gör nu.

Veronica Palm tog i sitt anförande upp det som vi föreslår, och det är ett nytt system. Vissa förändringar kommer en rödgrön regering att genomföra med förtur, vissa direkt och andra efter en tids utredning. Vi tar bort stupstocken direkt. Vi ändrar 180-dagarsregeln med förtur.

Vad vill ni i den moderatledda alliansen? Ska det vara mer av samma medicin till den sjuka patienten? Eller kan ni se att behandlingen ni gett inte gett de sjuka någon bot? Vad säger ni till dem som inte fick sin ansökan prövad? Jag tyckte inte att jag hörde något svar. Jo, möjligen: Ni

gjorde fel som anmälde er på fel sätt. Det kommer vi att rätta till när det gäller anmälningen.

Men jag tänker på dem som nu har hamnat utanför, de som inte fick sin sak prövad. Det stod i papperet att man hade rätt att få den individuella prövningen, men det hanns inte med, utan man blev tvingad över till den här arbetslivsintroduktionen därför att man inte såg någon annan utväg.

Jag besökte i går ett företag i Vingåker. De hade haft en person på tre månaders anställning, arbetsträning. I fredags var perioden slut. Ingen från Arbetsförmedlingen hade hört av sig och frågat om personen kunde jobba kvar. Ingen hade hört av sig till företaget och frågat om hur det hade gått. Det tycker jag är bedrövligt.

Miljöpartiet anser att sjukförsäkringen och a-kassan måste vara solidariskt finansierade och gälla alla i arbetslivet. Vi vill ha ett samordnat system där arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och försörjningsstöd är helt samordnade. Vi vill ha rimliga nivåer och samma höjd på tak för arbetslösa och sjuka. Vi vill att arbete ska löna sig, men den som inte har möjlighet eller förmåga att arbeta ska aldrig någonsin få degraderas till en andra klassens medborgare.

Ett av de allvarligaste felen med dagens trygghetssystem är att det inte är begripligt. Det är först när man hamnar i situationen som man får klarhet om vad som gäller, och då kommer beskedet som en chock för många. Felet är inte att människor inte har tagit reda på vad som gäller, utan att det är svårt.

Ledamöter från regeringspartierna pratar helst om vad som har varit före 2006. Det sjukförsäkringssystemet finns inte längre, och det är ingen här i dag som har pratat om att vi ska tillbaka till det.

Vilka åtgärder vill ni borgerliga vidta? Är ni nöjda med er sjukförsäkringsreform? Vad går ni till val på? Ska det vara ännu mer av samma medicin? Vi rödgröna vill byta behandling. Vi vill ha en ny sjukförsäkring.

(Applåder)

Anf. 16 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Som jag uttryckte i förra inlägget: Ansökan om förlängd sjukpenning kan behandlas medan man befinner sig hos Arbetsförmedlingen. Det säger jag först, så att detta är helt klart.

Sedan är det väldigt roligt att höra av Gunvor G Ericson vad Miljöpartiet vill. Det ska bli hemskt roligt att den 15 april höra vad hela oppositionen vill, för ni är inte överens när det gäller tidsbegränsad förtidspension, tak och så vidare. Det ska bli hemskt roligt att äntligen få någonting att debattera emot.

Ni pratade om besök. Ja, jag besökte Sala häromdagen. Två kvinnor hade varit sjukskrivna i över tio år och inte haft någon kontakt.

Anna satt i min soffä och vågade inte svara när det var dolt nummer. Hon trodde att det var Försäkringskassan som skulle förtidspensionera henne mot hennes vilja. Det var 2006.

Två kvinnor har nu tack och lov fått en bra rehabilitering med rehabiliteringsgarantin. De har kommit tillbaka till jobb. Rehabiliteringsgarantin har nått sitt mål. Merparten av dem som har fått del av detta är nämligen kvinnor, över 70 procent.

Oppositionen menar att det är ett misslyckande att en tredjedel av de omförsäkrade förväntas gå tillbaka till sjukförsäkringen. Det är ett för mig helt obegripligt resonemang. Om de siffrorna stämmer betyder det, precis som Solveig Zander sade, att en majoritet, 60–70 procent, går vidare inom Arbetsförmedlingens olika insatser för att kunna komma ut i sysselsättning och arbete. 60–70 procent var alltså felaktigt kvar i sjukförsäkringen tidigare.

Det här vore en oerhörd framgång för alla de här människorna, som annars hade gått miste om all den mening och glädje och gemenskap som kommer av ett friskt liv i arbetsgemenskap.

En sköterska på vårdcentralen i Kolmården sade: Män får medicin. Kvinnor sjukskrivs.

Vi vet inte vad effekten av sjukskrivningen betyder, men vi vet att den oftast betyder en utslagning för alltid.

(Applåder)

Anf. 17 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Skiljelinjen är glasklar. Det är mer av utförsäkringar och ökade klyftor med regeringen Reinfeldt eller rätt till jobb utifrån sina förutsättningar och en trygg sjukförsäkring med en rödgrön regering. Där finns konflikten.

Det är tydligt att det är enighet på den borgerliga sidan. Centerpartiet vädrar morgonluft när försäkringen mer och mer liknar grundtrygghet. Kristdemokraterna låter Moderaterna göra vad de vill bara man får behålla vårdnadsbidraget. Folkpartiet har lagt sig platt för Moderaterna när det gäller den sociala dimensionen och socialliberalismen och släppt den helt.

Moderaterna har varit fullt upptagna med att genomföra hutlösa skattesänkningar och ökat klyftorna. 10 procent av befolkningen, den rikaste tiondelen av befolkningen, har fått lika mycket som 60 procent av hela den svenska befolkningen sammantaget. Det är hutlösa skattesänkningar och ökade klyftor.

Det är klassisk moderat politik, och det blir klassisk moderat politik när det gäller sjukförsäkringen. Det handlar om ekonomiska incitament. Jag som är höginkomsttagare ska jobba mer genom att få sänkt skatt. Den som är sjuk tror man ska jobba mer genom att få sjukförsäkringen undanryckt. Det är tydlig moderat ekonomisk incitamentpolitik.

Jag kan lova er moderater i den här kammaren att jag kommer att jobba väldigt hårt varenda en av de 159 dagar som är kvar till valet även utan jobbskatteavdrag. För jag vill ha en ny regering.

(Applåder)

Anf. 18 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Vi har en bra socialförsäkring nu. Den är individuell. Den ser varje människa. Den är tydlig och klar.

Jag förstår att det inte är lätt att lära sig nya regler som innebär att man vid olika tidpunkter får en individuell kontakt, en individuell prövning och en möjlighet till åtgärd. Tidigare fanns det bara en sak. Det var sjukskrivning, förlängd sjukskrivning, ännu mer sjukskrivning och förtidspension.

Det är klart att det regelverket inte krävde att man satte sig in i vad sjukförsäkringen innebar. Men i dag kan ingen hymla med tydligheten i den sjukförsäkring vi har.

Det är otroligt när Gunvor G Ericson säger att vid hennes besök hade ingen hört av sig efter tre månader till en person som hade arbetsprövat. Då undrar jag: Är det vi som bär ansvar för att inte tjänstemän på Arbetsförmedlingen hör av sig?

Det är det inte. Vi ska se till att försäkringen fungerar bra. Klyftorna i samhället minskar om man får möjlighet att försörja sig själv. Med den sjukförsäkring vi har nu blir det möjligt.

Mitt budskap till vänsterkartellen är: Lagg ned! Sluta oroa folk och inse att människan är värd att bli sedd!
(Applåder)

Anf. 19 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Visst ska en modern liberal välfärdsstat ha ett fungerande socialförsäkringssystem. Försäkringarna ska omfatta alla. Det ska finnas ett samband mellan avgifter och förmåner och skydd vid inkomstbortfall.

Försäkringarna ska bidra till att människor klarar omställningen till exempel vid sjukdom. De ska också uppmuntras att komma tillbaka.

Grundprincipen är att försäkringen ska betalas ut till rätt människa och till rätt ändamål. Den som är sjuk ska ha sjukpeng. Den som är frisk ska inte ha någon sjukpeng. Den som är arbetslös ska få a-kassa. Den som frivilligt låter bli att jobba ska inte ha det. Den som studerar ska ha studiemedel men inte den som inte studerar.

För några år sedan riktades det kritik mot Försäkringskassan för dåligt bemötande. Det har lett till att regeringen har agerat kraftfullt, tillsatt en inspektion för socialförsäkringarna och formulerat ett serviceåtagande. En utredning arbetar med ett gammalt folkpartiförslag om att pröva ekonomisk kompensation till dem som har fått felaktiga utbetalningar eller försenade beslut. Nu har vi också fått besked om att man kommer att garantera att alla människors ansökningar prövas på ett självklart och rättssäkert sätt.

Veronica Palm talade om inkomster och skatter. Min fråga till Socialdemokraterna blir: Vill ni gå tillbaka till ett system där ni sänkte inkomsten för massor av människor för resten av deras liv genom att förtidspensionera dem? De fick inte en chans att komma tillbaka. I stället fick de leva på låg ersättning.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att jag är optimist nu. För nu ser vi fler människor komma tillbaka till arbetsliv och studier. Vi ser att fler människor får pröva sin arbetsförmåga. Fler människor kommer tillbaka. Det är väl ändå det som är målet för vården och sjukförsäkringen.
(Applåder)

Anf. 20 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! En sjukförsäkring är helt beroende av en fungerande hälso- och sjukvård, vilket har berörts väldigt lite här. Den är beroende av en fungerande rehabilitering och en fungerande vårdgaranti. Därför har Alliansen satsat stort på dessa områden. Det är det som ger resultat. Långa sjukskrivningar och utanförskap är det sämsta alternativet.

Jag kan också upplysa om att Kristdemokraterna förordar valfrihet för alla, även för barnfamiljer, framför kvotering av förtidspensionärer.

En försäkring måste vara en försäkring och en försäkring för det som den avser. Det har inte sjukförsäkringen varit. Det är därför den har utretts och utretts, men ingen har vågat sätta ned foten och ändra den.

Nu har vi en försäkring som är vad den avser att vara. Jag vill se en fortsatt utveckling av försäkringen och framför allt en fortsatt utveckling av företagshälsovården som jag tror har en stor potential.

Det måste vara ett av de viktiga stegen framöver mot en fungerande vårdkedja. Jag vill inte se en tillbakagång till det som har varit tidigare. Jag tror inte på det. Vi har sett resultatet av det som har varit.

(Applåder)

Anf. 21 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jag har under de här senaste åren åkt runt i Sverige och pratat om sjukförsäkringen och dess konsekvenser. Mitt namn på den lilla turnén, som man kanske kan kalla den för, är Stoppa jakten på sjuka! För det är just vad det handlar om. Det är en jakt, ett ifrågasättande och en misstro mot sjuka människor som har farit illa av olika anledningar.

När jag började åka omkring sade många av dem som jag träffade och berättade om reglerna för att det inte kan vara sant. Det kan inte vara så här hos oss i Sverige. Jo, svarade jag, just så här är det i högerns Sverige.

Under det senaste halvåret säger inte folk så längre. Nu vet man att det är sant. Många är drabbade själva eller har släkt eller någon nära bekant som har drabbats. Man vet att det är sant att det finns en påhittad borte gräns för hur länge man får vara sjuk. Man vet att den som är sjuk kan hamna utanför försäkringen och tvingas uppsöka socialkontoret för att få hyran betald.

Något som ni har lyckats med under era år vid makten är att slå sönder tilliten till och tron på våra välfärdsförsäkringar. Människor har avstått löneutrymme för att betala en försäkring som ska gälla när de har oturen att bli sjuka, och så fungerar det inte. Regler ändras. Människor får hoppa mellan olika system. Man får vänta på sina pengar. Man vet inte ens om man kommer att få vara sjukskriven. Människor behandlas som klossar som måste passa in i högerns allt kallare Sverige.

Det är väl det som är ert egentliga syfte: att slå sönder våra gemensamma försäkringar och göra så att folk tappar tilltron till dem så att alla måste hitta sina egna privata lösningar. Nu talar vi inte längre om solidaritet och om att hjälpa till att bära varandras bördor. Nu ska var och en lyckas själv.

När vi rödgröna har vunnit valet i höst ska vi återupprätta tilltron till våra gemensamma välfärdsförsäkringar. Människor ska återigen ses som individer, och en person ska ges det speciella stöd just den personen behöver. Ingen ska kastas ut och hamna i ett försäkringslöst tillstånd. Alla ska veta att har man oturen att drabbas av sjukdom ska det ändå finnas en trygghet för en själv och familjen. Drabbas man av sjukdom ska man ges tid att komma tillbaka och få möjlighet att bli frisk. Det är en rättighet!

(Applåder)

Anf. 22 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Sjukförsäkringen är en del av regeringens folkhälsopolitik. Där har sjukvården bara en del. Lika viktigt är att minska klyftorna i samhället, skapa delaktighet, inflytande och ekonomisk och social trygghet, liksom att jobba aktivt med arbetsmiljöarbete.

Men detta folkhälsoarbete tycks den här regeringen helt ha glömt bort trots att forskningen är mycket tydlig på vad det faktiskt innebär. Att ett samhälle med minskade klyftor också leder till mindre sjukdom vet vi genom ganska mycket forskning. Människor som upplever sig utanför ska kunna få ett arbete, men då måste vi också ha en möjlighet att kunna komma tillbaka. Vi måste ta vara på individers möjligheter genom att ha en bredare arbetsmarknad och värdesätta att man kanske bara kan jobba en eller två timmar i veckan.

Sådant har vi tagit upp i vårt rödgröna gemensamma förslag. Det har regeringen inte tagit upp här.

Har man inte arbetsförmåga ska man ha rätt till sjukpenning, sade Kristdemokraterna. Hur då? Vi ser ju att många inte får den hjälpen. Det har inte varit många svar i denna debatt, men alliansen är uppenbarligen nöjd ändå.

Vi rödgröna är inte nöjda. Att bara hälften av de arbetslösa har rätt till a-kassa numera mot 70 000 tidigare är inte bra. De 50 000 människor som har bytt utanförskap mot försäkringslöshet är säkert inte heller nöjda.

Vi behöver ett trygghetssystem som är till för alla, en verklig arbetslivstrygghet, ett aktivt folkhälsoarbete och en ny regering!

(Applåder)

Anf. 23 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Alliansregeringen såg hur brist på rehabilitering, tidsgränser, avstämning, individanpassat stöd och mänskliga kontakter gjorde att människor tvingades in i långa sjukskrivningar.

Vi har skapat en sjukförsäkring där vi sätter den enskilda människans behov och situation i centrum. Vi har skapat tidsgränser så att ingen ska behöva gå sjukskriven i årtal utan att bli sedd eller få hjälp. Vi har skapat vägar tillbaka till arbetslivet där sjukförsäkringen tidigare var en parkeringsplats, och vi har stärkt skyddet för de mest sjuka som i stället ska använda sin kraft och sin tid för att bli friska.

Fru talman! Jag är medveten om att så stora förändringar som vi har genomfört kan skapa oro. Samtidigt välkomnar andra dessa förändringar och ser möjligheter. Jag har självklart tagit del av båda reaktionerna under mina resor, och jag följer noga utvecklingen.

Jag har noterat att oppositionen vill att jag ska be om ursäkt, men är det någon som ska be om ursäkt är det den tidigare regeringen som på ett hänsynslöst sätt lämnade hundratusentals människor utanför utan att göra något – människor som nu får en andra chans genom Alliansens sjukförsäkring och arbetsintroduktion.

Tack för debatten!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att *torsdagen den 15 april* skulle interpellationssvar utgå.

4 § Meddelande om inlämning av interpellationer

Talmannen hade i enlighet med 6.1.1. riksdagsordningen efter samråd med gruppledarna fastställt att sista dag för inlämnande av interpellationer under innevarande riksmöte skulle vara *fredagen den 21 maj kl. 12.00*.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

Svar på interpellation

5 § Svar på interpellation 2009/10:311 om rimliga förutsättningar för tågresande

Anf. 24 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att biljettpriser på tågresor ska vara konkurrenskraftiga i förhållande till bilresande och om jag avser att vidta några åtgärder för att samhällsintresset när det gäller kollektivtrafik på spår ska vara överordnat affärsintresset hos de enskilda aktörerna.

Jag håller med Eva-Lena Jansson om att det är viktigt att priset för tågresor är konkurrenskraftigt. Vad som är rätt pris är det dock inte regeringens eller någon statlig myndighets uppgift att uttala sig om. Vår uppgift är att med lämpliga styrmedel verka för att de transportpolitiska målen nås. Ett sätt att göra det på är att låta de skatter och avgifter som tas ut av trafiken motsvara dess samhällsekonomiska marginalkostnader. Därmed kan priset som resenären betalar för olika färdstätt bli rättvisande med hänsyn tagen till de effekter transportererna har för andra än brukarna själva. Dessa effekter kan vara slitage på infrastrukturen, utsläpp av luftföroreningar och koldioxid, buller, trängsel och olyckor.

För att se till att priset för en tjänst ur en samhällsekonomisk synvinkel blir på rätt nivå krävs också att regleringen av berörd marknad är lämpligt utformad. Den omreglering av marknaden för persontrafik på järnväg som riksdagen beslutade om förra året och som genomförs stegvis till och med oktober i år innebär att SJ:s ensamrätt att utföra kommersiell persontrafik avskaffas. Det ska vara möjligt för kommersiella järnvägsföretag att konkurrera med både kvalitet och pris. Därmed förbättras förutsättningarna för att undvika samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning för tågresor.

I förra veckan beslutade regeringen att överlämna propositionen om en ny kollektivtrafiklag till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen flera åtgärder som syftar till att göra det lättare för berörda myndigheter att verka för en väl fungerande och attraktiv kollektivtrafik. Ett förslag är att det ska bildas regionala kollektivtrafikmyndigheter som, till skillnad från dagens trafikhuvudmän, ska organiseras i förvaltningsform. Förutsättningarna för bra politiska beslut om kollektivtrafik på länsnivå ökar

när besluten ska fattas i relevanta politiska organ, gärna i samma sammanhang som frågor om regional utveckling och infrastruktur.

För att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna ska ha effektiva verktyg för att verka för en hållbar regionförstoring behöver de få förbättrade förutsättningar. Därför föreslår regeringen att myndigheterna ska få organisera persontrafik på järnväg över länsgräns förutsatt att trafiken domineras av arbetspendling och annat vardagsresande. Det blir därmed slut på dagens ordning som innebär att de regionala myndigheterna kan hindras av staten att organisera en av regionerna motiverad järnvägstrafik.

Anf. 25 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar Åsa Torstensson för svaret, även om jag inte är riktigt nöjd.

Bakgrunden till min interpellation är att antalet tågresenärer har ökat under senare år, och fler är i behov av en väl fungerande kollektivtrafik för att kunna ta sig till sitt arbete på ett snabbt och miljövänligt sätt.

Trots detta, eller kanske på grund av vinterns resekaos med inställda tåg, uteblivna ersättningsbussar och en ibland alldeles hopplös situation för tågresenärerna, efterfrågar fler goda kommunikationer till rimliga priser för att kunna ta sig till och från sitt arbete med tåg.

Dess värre har nu regeringens politik börjat få oönskade effekter även på biljettpiserna. En resa mellan Örebro och Göteborg har på bara några månader ökat med ca 60 procent, från 283 kronor per enkel resa till 464 kronor, detta samtidigt som inflationen är obefintlig.

Orsaken till denna prishöjning är i stället, enligt SJ, att man gjort en marknadsanpassning av priset. Detta har nu tvingat flera tågpendlare att i stället bli bilpendlare, och det är en förlust för både den enskilde, SJ och miljön.

När det gäller antalet inställda tåg har det visat sig att SJ inte anser sig ha haft råd att hyra in sina nedisade tåg i det av staten ägda bolaget Jernhusen. Effekten blev inställda tåg, eftersom marknadspriset även här var för högt.

Om det blev billigare för SJ att ställa in tågen blev det desto dyrare för de resenärer som tvingades köra bil eller ta taxi för att kunna ta sig till jobbet. En del resenärer har drabbats av löneavdrag till följd av inställda tåg.

Mina frågor till statsrådet Torstensson var följande:

”Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att biljettpriser på tågresor ska vara konkurrenskraftiga i förhållande till bilresande?” Jag uppfattar inte att jag har fått något annat svar än nej på den frågan.

”Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att samhällsintresset när det gäller kollektivtrafik på spår blir överordnat affärsintresset hos de enskilda aktörerna?” Där tror jag att svaret är kanske. Men det är som jag har tolkat det. Statsrådet kanske kan förtydliga det.

När man läser svaret ser man att det står ”Därmed förbättras förutsättningarna för att undvika samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning för tågresor”. Då är min fråga: Vad är samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning? Är det vad som sker på Arlanda Express i dag? Där ser vi att en lika lång sträcka som i Spanien eller England kostar 40–50 kronor i Sverige kostar 250 kronor. Är det detta som avses med

Prot. 2009/10:102
13 april

Svar på interpellation

samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning för tågresor? Jag kan informera Åsa Torstensson om att det var den förra borgerliga regeringen, med dåvarande kommunikationsminister Mats Odell, som såg till att vi då fick den olönsamma monopolprissättningen.

Det jag och många med mig hävdar är att det är viktigt att se till att de som åker tåg också uppmuntras till det. Man ska inte ta bilen bara därför att det är billigare, för vi vet att det är en större påfrestning på miljön. Framför allt är det säkrare ur trafiksäkerhetssynpunkt ju fler som åker tåg, och det är miljömässigt mycket bättre.

Fru talman! Jag skulle vilja ha lite förtydligande från Åsa Torstensson av svaren på mina frågor.

Anf. 26 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det är intressant när Eva-Lena Jansson har svaret i sin egen frågeställning men inte ser vad det är hon ställer frågan om. Först anklagar hon regeringen för att inte se till att SJ:s biljettpriser är konkurrenskraftiga. Samtidigt säger Eva-Lena Jansson att SJ hänvisar till att det inte var marknadsmässiga priser och att man därför har tvingats höja.

Därefter ställer Eva-Lena Jansson frågan: Vad är samhällsekonomiskt olönsamma priser? Ställ frågan till SJ, Eva-Lena Jansson! Är det inte så att Eva-Lena Janssons egen frågeställning innehåller svaret?

Det som är intressant, fru talman, och som jag skulle vilja reda ut är skillnaden mellan Eva-Lena Janssons funderingar på hur vi ska skapa attraktiva tågresor och kollektivtrafik och mina. I sin frågeställning lägger hon ansvaret på mig och på regeringen för att SJ har höjt priserna. Det måste jag reda ut och därför är min fråga: Är det så att Eva-Lena Jansson med den frågan säger att Eva-Lena Jansson vill ha redskapet här i riksdagen att fatta beslut om biljettpriserna hos SJ för tågresorna i detta land? Vi kan börja där.

Anf. 27 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar på mina frågor. Jag frågade om det privata monopolet på Arlanda Express. Det hade jag velat få reda på om Åsa Torstensson var nöjd med, annars kan man ju se till att det blir konkurrens på lika villkor även på det spåret.

Det som har hänt är att SJ har gjort en marknadsanpassning av priset. Det är det man har sagt och som jag har skrivit inom citationstecken i min interpellation. Man hänvisar till att regeringen öppnar den här marknaden för andra aktörer.

Jag anser att det är viktigt att vi stimulerar fler att åka tåg, att åka kollektivt. Men för att människor ska ha råd att åka kollektivt är det också viktigt att det är rimliga priser. När man marknadsanpassar – och jag hävdar att marknadsanpassningen i det här fallet verkar ge helt andra effekter än vad regeringen har tänkt sig – måste man ställa frågan: Hur ser vi till att bidra till konkurrenskraftiga förhållanden gentemot bilresandet? Det är det man inte gör. Det är mycket billigare att ta bilen till Göteborg tur och retur än att ta tåget.

Om regeringen tycker att det är en bra effekt av de förslag regeringen kommer med får regeringen stå för det, men jag tycker inte att det är en bra effekt. De tågpendlare som hör av sig till mig har varit bekymrade över att just deras val att resa med tåg har varit svårt under hela vintern

och det underlättas inte av att priserna ökar med 60 procent. Då tycker jag att det är konstigt att regeringen tycker att det är helt okej att de ökar med 60 procent. Vad är alternativet för de här människorna? Alternativet är ju bilen eller buss, inte att åka något annat tåg.

Jag skulle i alla fall vilja veta vad Åsa Torstensson menar med samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning för tågresor. Vad döljer sig bakom det svaret? Jag hoppas att hon kan utveckla det.

Anf. 28 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! I oktober detta år öppnas konkurrensen, Eva-Lena Jansson, och då avvecklas SJ:s monopol. Uppenbarligen har Eva-Lena Jansson svaret i sin egen frågeställning. SJ har monopol på den här resan. SJ höjer priserna utifrån sin egen ställning, och ingen annan har i dagsläget möjlighet att konkurrera. Det är svaret. Då är det SJ:s monopolställning som är allenarådande. Man gör en egen bedömning och höjer priserna.

Däremot öppnar vi upp möjligheterna för att flera ska kunna konkurrera på våra spår. Det är klart att man som resenär efterfrågar olika service, olika priser, olika komfort. Det är ju en del av vad resenären efterfrågar.

Sedan kopplar Eva-Lena Jansson också in vinterns situation. Då vill jag vara oerhört tydlig och säga att vintern i sig har varit dramatisk i många sammanhang, vissa dagar och vissa veckoslut. Men totalt sett ska vi naturligtvis ha tågtrafik som fungerar, även en vinter i Sverige. Det ligger nu på det nya Trafikverket att identifiera vad det är som man måste förbättra och utveckla för att tågtrafik i ett Vintersverige ska fungera. Det arbetet sker i flera olika sammanhang.

SJ säger också mycket tydligt till mig: Vi har också en hemläxa att göra. Det är inte bara spåren som det handlar om utan SJ har naturligtvis också ett ansvar för att vara attraktivt gentemot de resenärer som i dag har valt bort SJ men som SJ kommer att lägga all kraft på att återfå och skapa förtroende hos. Det är det som SJ, enligt den information som man ger till mig, arbetar mycket tydligt för.

Eva-Lena Jansson smiter ju undan frågeställningen som jag vill ha svar på, så att det blir lättare för dem som lyssnar på oss att förstå skillnaden. Är det Eva-Lena Janssons mening att riksdagen ska fatta beslut om priserna på tågresor i Sverige?

Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Svaret på den frågan är nej. Svaret på frågan handlar egentligen om vilken trafikpolitik vi ska ha och om affärsintresset, marknaden, ska vara överordnat samhällsintresset. Jag hävdar att man med en tydlig ägarstyrning och med ett uppdrag till SJ kan bestämma sig för att det ska vara lönsamt att åka tåg i stället för att åka bil.

I sitt svar hänvisar Åsa Torstensson till att man kan göra det genom att ta ut skatter och avgifter av trafiken som motsvarar dess samhällsekonomiska marginalkostnader. Jag vet inte om det är biltullar, högre bensinskatt eller vad som avses. Det kan säkert Åsa Torstensson avsluta sitt inlägg med.

Jag hade velat veta om inte Åsa Torstensson delar min uppfattning att just tågtrafiken och att man har kunnat pendla är av samhällsintresse. Vi pratar om en arbetsmarknad som utvidgas och att människor ska kunna ta

sig till och från sitt arbete på ett snyggt och tryggt sätt, som Christina Axelsson brukar säga. Då är det också jätteviktigt att det är rimliga biljettpriser.

Jag frågade om ministern ansåg att det är en samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning på de tågresor som sker från Stockholm Central med Arlanda Express. Hon har svarat med den typen av formuleringar. Det vore bra om vi kunde få reda på om regeringen tänker ta bort den typen av samhällsekonomiskt olönsam monopolprissättning. Jag hävdar att samhället har ett ansvar för grundläggande infrastruktur och för kollektivtrafik. Då är det också viktigt att se till att priserna är sådana att människor har råd att pendla med tåg, det vill säga ett miljösmart sätt att pendla.

Anf. 30 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har i sin interpellation lagt ansvar hos mig för att SJ höjer priserna på tågbiljetterna. Då är det väl rimligt att jag får svar från Eva-Lena Jansson om i vilken annan ordning som oppositionen tänker hantera tågpriserna framöver.

Den här regeringen har mycket tydligt lagt fokus på resenären. Det är därför vi har en åtgärdsplan som innebär att vi gör det lätt att växla mellan olika transportslag, väg-järnväg, buss-järnväg, allt i syfte att man ska förstå att det är fråga om hela resan. Det är inte bara stockholmare och göteborgare som kan gå till Centralen som nyttjar tågförbindelser. Det ska fungera på hela resan.

Vi har varit mycket tydliga med att lägga till resurser till drift och underhåll av järnvägsinfrastruktur. Detta hade Eva-Lena Jansson och den socialdemokratiska regeringen inte prioriterat. Det är inte tillräckligt, men vi har satt en hög nivå och nu fortsätter arbetet med att förbättra befintlig järnvägsstandard. Allt sker i syfte att de som väljer att ta tåget ska känna trygghet i att tåget kommer fram i tid.

Vi har mycket att återhämta efter den här vintern – det är jag den första att bekräfta. Med de nya insatserna och åtgärderna har vi ett fokus tillsammans med ny kollektivtrafiklagstiftning att det ska bli enklare att resa, det vill säga bo på ett ställe och pendla till ett jobb någon annanstans.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2009/10:200 till trafikutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *onsdagen den 28 april*.

Skrivelse
2009/10:174 till utrikesutskottet

7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Prot. 2009/10:102
13 april

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM58 Förordning om statistik över gods- och passagerare till sjöss KOM(2010)65 till trafikutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU21

Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU38

Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU23

Trafikutskottets betänkanden 2009/10:TU14 och TU15

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2009/10:189 Införande av trängselskatt i Göteborg

EU-dokument

KOM(2010)132 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska miljöräkenskaper

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 9 april

2009/10:329 Utsikterna för arbetsmiljöarbetet

av *Torbjörn Björlund* (v)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:330 Ökade inkomstklyftor

av *Monica Green* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:331 Stressig arbetsmiljö för kvinnor

av *Monica Green* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

den 12 april

2009/10:332 Regeringens jämställdhetsarbete

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 april.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 april

2009/10:713 Åtgärder mot nätbedrägerier

av *Mikael Damberg* (s)
till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2009/10:714 Trafik till Holmön

av *Ibrahim Baylan* (s)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 april.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 april

2009/10:689 Fast mobiltelefoni

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2009/10:700 Ekoeffektivitet och ekonomi

av *Karin Svensson Smith* (mp)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2009/10:702 Kommunsektorns välfärdsarbetare

av *Britta Rådström* (s)
till statsrådet *Mats Odell* (kd)

2009/10:703 Anslag till bärighetshöjande åtgärder

av *Lars Mejern Larsson* (s)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 april.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Aktuell debatt: Sjukförsäkringen	1
Anf. 1 VERONICA PALM (s).....	1
Anf. 2 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	1
Anf. 3 VERONICA PALM (s).....	3
Anf. 4 SOLVEIG ZANDER (c).....	4
Anf. 5 ULF NILSSON (fp)	5
Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd)	7
Anf. 7 LISELOTTE OLSSON (v)	9
Anf. 8 GUNVOR G ERICSON (mp).....	10
Anf. 9 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	12
Anf. 10 VERONICA PALM (s).....	13
Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (c).....	14
Anf. 12 ULF NILSSON (fp)	15
Anf. 13 LARS GUSTAFSSON (kd)	16
Anf. 14 LISELOTTE OLSSON (v)	17
Anf. 15 GUNVOR G ERICSON (mp).....	18
Anf. 16 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	19
Anf. 17 VERONICA PALM (s).....	20
Anf. 18 SOLVEIG ZANDER (c).....	20
Anf. 19 ULF NILSSON (fp)	21
Anf. 20 LARS GUSTAFSSON (kd)	21
Anf. 21 LISELOTTE OLSSON (v)	22
Anf. 22 GUNVOR G ERICSON (mp).....	23
Anf. 23 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	23
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	24
4 § Meddelande om inlämning av interpellationer	24
5 § Svar på interpellation 2009/10:311 om rimliga förutsättningar för tågresande	24
Anf. 24 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	24
Anf. 25 EVA-LENA JANSSON (s).....	25
Anf. 26 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	26
Anf. 27 EVA-LENA JANSSON (s).....	26
Anf. 28 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	27
Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (s).....	27
Anf. 30 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	28
6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	28
7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	29
8 § Förnyad bordläggning.....	29

9 § Bordläggning.....	29	Prot. 2009/10:102
10 § Anmälan om interpellationer.....	29	13 april
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	30	
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	30	
13 § Kammaren åtskildes kl. 14.52.....	31	

